

Již staří Arabové a Řekové věděli, že jantar při tření získává schopnost přitahovat prach a malá zrnka a že třením získává elektrický náboj. V arabštině byl jantar nazýván anbar a v řečtině elektron. V jednom z dánských prehistorických sídlišť, datovaném do roku kolem 7000 př. n. l., byly nalezeny kousky jantaru, obsahujícího hmyz. Kolem roku 2000 př. n. l. v oblasti Stonehenge v jižní Anglii kněží vkládali jantar do hrobů místních kmenových náčelníků. Jantar obsahovaly i hroby vykopané v řeckých Mykénách (1600 př. n. l.). Tento teplý a hladký kámen probouzel v našich předcích stejný pocit krásy a obdivu jako v nás.

A jakou cenu měl jantar ve starém Římě, dokládá výrok jednoho z přátel císaře Nera, který se v roce 60 n. l. nechal slyšet, že otroka by pořídit levněji než kousek jantaru!

Jantarový šperk

Historie jantaru

Jantar nesporně náležel k nejcenějším ozdobným kamenům raného starověku, nazývaný starými Řeky „elektron“ čili sluneční kámen, a to nejspíše proto, že měl barvu zářícího slunce. Podle jiného výkladu získal jméno „elektron“ hlavně proto, že po tření látkou přitahoval drobná tělíska, např. nitky, slámu, vlasy nebo peří. Tento jev, kdy třením vzniká statická elektřina, popsal svým žákům první řecký fyzik Thalet z Milétu. Zmínuje se o něm také největší filozof starověku Aristoteles, avšak vysvětlit příčinu tohoto jevu nedokázali. Dnes víme, že se jantar třením stává záporně elektrickým. Podle něho byla nazvána také síla, která ovládá veškeré průmyslové podnikání, elektřinu.

Jantar byl ochranným kamenem Vikingů proti zlým duchům a démonům. Ve starověku, zvláště pak v Egyptě za vlády faraona Tutanchamóna, byl jantar nejcenějším kamenem ve špercích, byl obkloповán safíry, rubíny a smaragdy. Jantaru bylo užíváno k výrobě velmi vysoce ceněných ozdob. Nesmírná vzácnost tohoto kamene byla způsobena nejen odlehlostí a vzdáleností nalezišť při jižních březích Balta, kam císař Nero pro něj vyslal dokonce zvláštní výpravu, nýbrž také poměrně vzácným výskytem jantaru v přírodě vůbec. Ve středověku byl jantar označován jako kámen materiálního štěstí a úspěchu.

Jak jantar vznikl?

Pro odpověď na tuto otázku se musíme vrátit do období třetihor do oblasti Baltského moře, do míst rozlehlých pralesů, v nichž rostly statné jehličnaté stromy. Z poraněných míst, která vznikla působením vichřic, úderů blesku apod., ronily tyto jehličnany pryskyřici, tak jak to známe z jehličnanů dneška. Třetihorní jehličnany byly na pryskyřici bohatší, a tak z puklých

Jantar přináší světlo a teplo do života

v různých velikostech, největší nalezené kusy měly velikost lidské hlavy a vážily až 10 kg. Má medově žlutou až načervenalou barvu, ale také vzácně modrou, nazelenalou i černou. Bývá průhledný až průsvitný, přírodně matného lesku, je křehký (tvrdost 2-2,5) a velmi lehký. Mnohdy s uzavřenými částmi rostlin a hmyzu a velmi vzácně i plazů, které se tenkrát na vytékající pryskyřici zachytily. Naleziště jantaru jsou po celém světě, zejména v Polsku, Litvě, Německu, ale také v Libanonu. Staří jantaru z uvedených nalezišť se pohybuje právě kolem oněch 50 až 135 milionů let. Existují však jantary mladší, pocházející z doby mladších třetihor až čtvrtohor, tj. staří 2 až 5 milionů let. Nejmladší jantary, kterým se říká kopály, jsou vlastně recentního, tzn. současného staří. Patří mezi ně např. kopály z Dominikánské republiky, jejichž staří je necelý 1 mil. let.

Jantar se občas nachází i na našem území. Byl k nám zavlečen ledovcem během ledových dob. Jantaru podobné jsou i fosilní pryskyřice křídlového staří vyskytující se ve slojích nekvalitního uhlí, kterým se dávají různá jména jako valchovit (podle Valchova), neudorfrit (Neudorf – Nová Ves), muckit, retinit, jantar (sukcinit), trinkerit a mellit. Tyto pryskyřice jsou bělavě žluté až oranžové

nebo hnědé, některé jsou průhledné, jiné zakalené. Vyskytují se v křídě v okolí Moravské Třebové, Boskovic, Letovic a jinde.

Velmi zajímavý a cenově dostupný jantar pochází např. z Madagaskaru. Ten pochází z různých druhů tropických a subtropických dřevin a hledá se v půdě v hloubce od 30 do 80 cm. Je tvrdý, má bradavičnatý povrch, žlutou až červenohnědou barvu a je bohatý na organické zbytky rostlinných částí, jako jsou například listy, kůra, trávy, až po početné zbytky různých druhů hmyzu (mravenčí, sarančat, much, komárů, brouků a pavouků). Kusy jantaru dosahují velikosti od 1g do max. 1000 g, jsou většinou průhledné a lze je jednoduše opracovávat i leštít.

Využití jantaru

a jak se pozná pravý jantar

Jantar se dobře opracovává, lze ho brousit a leštít, zpracovává se jako šperkový kámen nebo se používá na výrobu ozdobných předmětů. Ve šperkařství se jantar používá v přírodní formě a jen vyleštěný, anebo opracovaný ve formě kuliček pro náhledníky, kabašony, využití najde i při rytecké a vykladačské práci. Nejznámější a nejvýznamnější historickou památkou je

V jantaru je koncentrovaná sluneční energie jak světelná, tak tepelná. Proto když jantar vezmete do ruky, pocítíte teplo. Říká se, že je „poslem Slunce“. Jsou v něm obsaženy také aromatické látky, které se uvolňují teplem, když jantar zapálíme – odtud synonymum „hořící kámen“. Při hoření vydává příjemnou vůni, proto býval také součástí různých vonných směsí. V době bronzové sloužil jako platidlo a říkalo se mu „baltské zlato“.

Surový jantar s uzavřeninou hmyzu

Surový jantar leštěný

bezesporu před časem znovuotevřená Jantarová komnata. Aby byly při zpracování co nejmenší ztráty, začal se z drobných úlomků, od roku 1881 lisováním při teplotě kolem 200 stupňů Celsia, vyrábět lisovaný jantar, tzv. ambroid.

Velký zájem o jantarové výrobky vede k jejich napodobování. Imitací na bázi umělých hmot je v současné době celá řada. Napodobuje se například celuloidem, různými kopály a kalafunou. Nicméně odlišení přírodního jantaru od jeho napodobenin není nijak obtížné. Odborníci sledují podíl kyseliny jantarové, který odlišuje pravý jantar od mnoha hmot podobných. Chemicky je jantar směsí pryskyřic se 3-8 % kyseliny jantarové, s prchavými oleji a obsahuje uhlík, vodík a kyslík s malým podílem síry. Pro laika existují dva jednoduché způsoby, jak odlišit pravý jantar od napodobeniny. Za prvé některé kusy jantaru mají obláčkovitě zakalená místa (vzduchové bublinky) nebo v sobě uzavírají hmyz, zbytky rostlin, zrnka písku apod., což je známkou a zárukou pravosti a rozemnatelné pouhým okem. Za druhé, zapálen hoří jantar čadivým plamenem a příjemně voní, na rozdíl od bakelitové náhražky, která páchne po fenolu.

Léčivé účinky jantaru

Již od starověku byl jantar pokládán za léčivý kámen. Používan byl ve formě prášku smíchaného s olejem nebo čistou vodou. Revmatismus se jantarem „vykuřoval“. Vykuřování jantarem se dosud provádí v feckých, sicilských a madagaskarských osadách jako prostředek proti uhrnutí. Jantar stahuje z ledvin negativní energie, které vyvolávají nemoci, pomáhá proti kamenům močového měchýře, při bolestech močového měchýře, a tím i proti vznikajícím infekčním chorobám, při astmatu, bronchitidě nebo jiných onemocněních dýchacích cest, alergie, jaterních potížích a působí k celkovému očistění organismu.

V současné alternativní medicíně se s pomocí jantaru léčí nemoci nervů, očí, uší, žaludku a zubů. Jantar pomáhá při svalových a kloubových onemocněních, jako jsou např. artritida, revmatismus, artróza, silné bolesti zad a kolen. Jantar se používá také při léčení kožních onemocnění. Malým dětem pomáhá při proezávání prvních zoubků. Po psychické stránce jantar zmírňuje deprese, dodává víru ve vlastní síly a rozsvítí

vnitřní světlo, vnitřní slunce. Přináší jistotu, bezpečí a vitalitu. Dokáže rozveselit a podpírat tvořivost a konstruktivní, pozitivní myšlení. Přináší tak světlo a teplo do života, a tím posiluje radost.

Jantar a amulety

Kromě léčebných procedur se věřilo i amuletům a ozdobám z jantaru. Jantar má schopnost sušit, a tak se nosil při astmatu a onemocnění štítné žlázy. Jestliže měl jantar tvar zvířete, stimuloval mužnost a plodnost. Amulet z jantaru se nosil i jako prostředek ochraňující zrak nebo jako ochrana před zlými duchy a falešnými přáteli.

Jantar a čakry

Jantar uvolňuje, otevírá a posiluje čakru solárního plexu, a tím poskytuje sebevědomí, optimismus a silnou vůli. Jantar při harmonizaci třetí Čakry má tendenci pokračovat přes čakru sakrální (2. Čakra), k čakře základní (1. Čakra).

Jantar a znamení zvěrokruhu

Jantar je kamenem Blíženců, tedy jedinců narozených ve dnech 21. května až 21. června.

Tvary jantaru v léčitelství

V léčitelství se používají různé tvary jantaru, a to s ohledem na místa, kde bude působit. Tvary zde uvedené jsou běžně dostupné na trhu. Patří sem na prvním místě surový jantar, dále jsou to destičky (opracovaný) valounek, náhrdelník, přívěsek, ozdobný kámen (forma různých výrobků) a nakonec jsou tu esence a elixíry.

Jak o jantar pečovat?

Jantar je citlivý na horkou vodu, alkohol, voňavky, kyseliny a louhy. Také je citlivý na lidský pot, a proto se nemá nosit přímo na těle. Je třeba ho chránit před slunečním zářením. Očistu jantaru provádíme pod vlažnou tekoucí vodou a následně ho uložíme do misky s křišťálem nebo hematitem, ve které ho ponecháme přes noc. Pokud ho chceme dobiřit na slunci, pak volíme dopolední nebo pozdní odpoledne. Polední slunce by mohlo jantar poškodit. Mějte na paměti, že jantar v sobě ukrývá zkažený život dávnověku!

Sárka Mazánková
a Alena Součková

Foto archiv Galerie Dolmat